

WPROWADZENIE

Kolejny, czwarty już numer periodyku „Kultura – Przemiany – Edukacja” zawiera 18 tekstów teoretycznych, edukacyjnych i metodycznych o zróżnicowanej problematyce. W tym sensie wpisuje się w przyjętą od początku formułę programowo-tematyczną pisma. Zachowuje zatem wielodyscyplinarną konstrukcję, której przyświeca idea prezentowania szeroko pojętej myśli poznawczej i analitycznej oraz propozycje zastosowań nauk o wychowaniu w praktyce edukacyjnej. Realizowane założenie tematyczne publikacji wpływa na dobór tekstów i ich Autorów zorientowanych głównie na humanistyczne i społeczne sfery życia i rozwoju człowieka w procesie kształcenia i wychowania w różnych środowiskach i kontekstach kulturowo-cywilizacyjnych.

Przyjęta metodologia kształtowania modelu pedagogicznego i intelektualnej koncepcji pisma znajduje aprobatę recenzenta niniejszego rocznika prof. zw. dr. hab. Tadeusza Aleksandra, który stwierdza: „Zamieszczone w tomie rozprawy traktują o ważnych zagadnieniach z przeszłości życia społecznego (głównie dawnej Galicji), aksjologicznych i społecznych problemach wychowania i rozwoju człowieka, a także funkcjonowania rodziny i szkoły jako środowisk wychowawczych. Powstały one w większości przypadków z materiałów zebranych w toku wieloletnich studiów (badania naukowe, studia nad rozległą literaturą przedmiotów) Autorów nad interesującymi ich zagadnieniami i stanowią – w kilku przypadkach – podsumowanie ich wieloletniego wysiłku naukowego. Nic też dziwnego, że wśród tej części opracowań naukowych są rozprawy doskonałe o szerszym zakresie uogólnień i w związku z tym o dużej wartości naukowej”. Sądźmy również, że o randze dyskursu pedagogicznego podejmowanego na łamach pisma świadczy dążenie do uściślenia związków wiedzy pedagogicznej z praktyką edukacyjną. Zamieszczamy więc najczęściej propozycje do przemyśleń, nie zaś gotowe rozwiązania pedagogiczne. Odwołujemy się do bardziej uniwersalnych sposobów myślenia o wychowaniu i edukacji.

Powyższe stanowisko wydaje się potwierdzać zasadność podjętej przez nas próby dyskursu pedagogicznego poszukującego drogi do konsolidacji pedagogiki jako nauki o wychowaniu wokół jej antropologicznej tożsamości, pojmowanej jednak jako dziedzina praktyki społecznej i kulturowej. Postulat taki jest szczególnie doniosły, a nawet wręcz drastycznie potrzebny wobec atomizacji poglądów pedagogicznych i nieuzasadnionej dyferencjacji subdyscyplin w pedagogice. Powoduje to w wielu przypadkach pomijanie odniesień antropologicznych

w pedagogice, również dystansowanie się wobec tego punktu widzenia w stronę instrumentalnych zabiegów socjotechnicznych w wychowaniu.

Zjawisko to dodatkowo generuje i wzmacnia proces „zagubienia się” pedagogiki w gąszczu nieuprawnionej dowolności i relatywizacji założeń wychowania człowieka jako rzeczywistego podmiotu „uczłowieczania” w dobie wynaturzeń współczesnej „technocywilizacji”. Te zaś zjawiska nie są wyłącznie wynikiem procesów globalizacji świata i jego kultury, nie wszystko jest też negatywnym efektem postmodernistycznej kultury myślenia o człowieku. Nader często bywa efektem ograniczeń teorii wychowania i lekceważenia praktyki edukacyjnej. Z tych i jeszcze wielu innych powodów zewnętrznych i wewnętrznych determinantów w pedagogice mamy do czynienia ze złożoną dynamiką i kierunkami rozwoju nauk o wychowaniu.

W tym kontekście krzepiąco brzmią słowa prof. zw. dr. hab. Bogusława Śliwskiego, który pisze: „Wyjątkowość tej dyscypliny wiedzy, a zarazem kierunku studiów wynika stąd, że pedagogika jako nauka przeszła głęboką transformację na naszym kontynencie, eksponując najciekawsze dokonania współczesnej humanistyki”. Warto jeszcze dodać i takie stwierdzenie tegoż Autora, zgodnie z którym należy zachęcać studentów i nauczycieli akademickich „do analizy wiedzy o kształceniu i wychowaniu w sposób dopełniający, wzbogacający dotychczasowe narracje akademickie o nowe teorie, konteksty kulturowe, perspektywy badawcze, które wpisały się już na trwałe w dokonania współczesnej pedagogiki” (*Wprowadzenie* [w:] *Pedagogika w europejskim wymiarze*, Gdańsk 2006, s. 7).

Słowa te warte pogłębionej refleksji nad kondycją teoretyczną i funkcjonalną pedagogiki potwierdzają w jakiejś mierze zasadność przyjętej przez redaktorów tego pisma koncepcji wydawniczej, tym samym obligują do dalszego doskonalenia jego zawartości naukowej i edukacyjnej.

*Kazimierz Szmyd
Zofia Frączek*